

revera appareat quid ipse velit dare, et quid de substantia filiorum proficiscatur: ne dum effuso sermone sese jactet, in promptum incidat sui periculum. — Dat. kal. novembr. LAMPADIO et ONESTE CONSS. 250.

TIT. XII.

DE JURE DOTIUM.

1. Imp. SEVERUS et ANTONIN. AA. Nicephoro.

Evicta re, quae fuerat in dotem data, si pollicitatio vel promissio fuerit interposita: gener contra socerum vel mulierem, seu haeredes eorum, conditione, vel ex stipulatione agere potest. Sin autem nulla pollicitatio, vel promissio intercesserit: post evictionem ejus, si quidem res aestimata fuerit, ex empto competit actio. [Sin vero hoc non est factum: si quidem bona fide eadem res in dotem data est, nulla mariti competit actio.] Dolo autem dantis interposito, de dolo actio adversus eum locum habebit: nisi a muliere doli interpositus sit: tunc enim, ne famosa actio adversus eam detur, in factum actio competit. — P. P. date kal. August. MUTIANO et FABIANO CONSS. 202.

2. Imp. ANTONINUS A. Alluviadi.

Si stipulatio de restituenda portione dotis datae subjecta est, conditione ejus extitit: habet ex ea actionem is, in cujus personam utiliter concepta commissaque est: secundum quod si Polla soror tua de restituenda sibi parte dotis habet actionem, eo quod mater vestra donandi animo passa est partem dimidiam dotis post obitum matris filiam stipulari: metuere non debet doli exceptionem, quod matri suae, quae pactum interposuit, heres ex minore quam dimidia portione extitit: nisi liquido probatum fuerit, matrem ejus mutasse dotis pacti voluntatem, contentamque esse [voluisse] filiam [suam] pro portione hereditatis prelegationibus, maritumque suum exactione liberari voluisse. — P. P. dat. 3 kalend. August. ANTONINO A. 4 et BALBINO CONSS. 214.

3. Imp. ALEXAND. A. Euphemio.

Et si dotis exactio, defuncta in matrimonio filia, potuisset ad patrem pertinere: dotalibus tamen servis maritus testamentam directam et fideicommissam libertatem jure dedit, et praestita revocari non debuit: cum et inter vivos manumittendi mancipia dotalia constante matrimonio, liberam habeat maritus facultatem. — P. P. 6 id. decemb. ANTONINO et ALEXANDRO CONSS. 225.

4. Idem, A. Valenti.

Nulla lege prohibito est, universa bona in dotem marito foeminam dare. — P. P. 4 id. Jul. MAXIMO 2 et ELIANO CONSS. 224.

5. Idem, A. Statiae.

Quotiens res aestimatae in dotem dantur: maritus dominium consecutus, summam vel pretii debitor efficitur. Si itaque non convenit, ut soluto matrimonio restituerentur, et jure aestimatae sunt: retinebit eas, si pecuniam tibi fuerit. — Dat. 3 id. april. ALEXANDRO A. 2 et MARCELLO CONSS. 227.

6. Imp. MAXIMINUS A. Sulpitio.

Avia tua eorum, quae pro filia tua in dotem dedit, etsi verborum obligatio non intercessit, actionem ex fide conventionis ad te, si heres extitisti, transmittere potuit. Nec enim eadem causa est patris et matris paciscentium: quippe matris pactum actionem praescriptis verbis constituit: patris dotis actionem profecticiae nomine competentem conventionis simplici minime creditur innovare. — Dat. 3 id. februar. MAXIMINO A. et AFRICANO CONSS. 237.

7. Imp. GORDIANUS A. Marco.

Cum a socero tuo pro uxore dos tibi daretur, si ea in stipulationem deducta non est sub tempore dationis, sed postea, socer tuus tecum paciscendo, si id non ex voluntate filiae suae fecit, conditionem ejus laedere non potuit. Quandoque enim sola de dote experiens, id pactum non debere ad sui dispendium operari, de jure defenditur. — P. P. dat. kal. octob. PIO et PONTIANO CONSS. 259.

8. Idem, A. Agrippinae.

Etiamsi non dotem reddi sibi mater, sed ea, quae in do em data sunt,

Tit. XII. — 1. Lib. 23, D. 5; N. 91, N. 97, N. 98, N. Leon. 25. — 2. L. 16, D. h. t.; L. un. 2 id. infr. de rei ux. act. L. 13, infr. h. t. — 3. d. L. 16; immo vide L. 69, § 7, D. reg. — a. d. § 7. — 5. Fac. L. 61, D. de edil. edict. — 6. L. 2, infr. rer. amot. — 7. L. 72, in fin. D. manumiss. — 8. L. 11, D. de dote praeg. — 9. L. 4, infr. soluto matrimonio. — 10. L. 23, D. de dotum; L. 6, pr. supr. de secunda nupt.; vide tamen L. 9, § 1, D. de minor.; L. 1, supr. si advers. L. 10, infr. h. t. — 13. Confer. L. 23, § 4, § 6, infr. de rei ux. act. — 14. L. 28, D. h. t.; L. 7, D. de pact. dotal. — 15. Immo vide L. 99, pr. D. de verb. obli. — 16. L. 2, infr. de privi-

ut eam sequerentur, vel ad se pertinerent, in matrimonio defuncta filia, stipulata sit: durante matrimonio filia decedente, actionem ex stipulata videri quaesitam, aequissimum esse judicamus. Cui consequens est, ut etiam id, quod additamenti causa in dotem datum est, eadem actione repetatur. — P. P. kal. febr. SABINO et VENUSTO CONSS. 241.

9. Imp. DECIVS A. et C. Urbicanae.

Dotis tuae potiore causam magis esse convenit, quam reipublica, cui postea idem maritus obnoxius factus est. — P. P. 6 id. Jun. DECIO A. et GRATO CONSS. 281.

10. Imp. DIOCLET. et MAXIM. AA. Ingenuo.

Cum dotem te aestimata accepisse profitearis: apparet jure communi per pactum quod doti insertum est, formato contractu, ex empto actionem esse. Quis enim dubitet aestimationem a te mulieri deberi, cum periculo tuo res deterioris fiant, vel augmenta lucri tuo recipiantur. — P. P. 12 kal. Maji, MAXIMO 2 et AQUILINO CONSS. 286.

11. Idem, AA. et CC. Severae.

De his quae in dotem data ac direpta commemoras, mariti tui esse actionem, nulla est dubitatio. — Dat. 10 kal. Maji, HERACLIAE, AA. CONSS. 287.

12. Idem, AA. et CC. Rufinae.

Ex pecunia dotali fundus a marito tuo comparatus, non tibi quaeritur, cum neque maritus uxori actionem empti possit acquirere: at dotis tantum actio tibi competit. Unde aditus praeses provinciae, si non [te] transegissem repererit, sed ex majore parte dotem consecutam, residuum restitui providebit. — Dat. 8 kal. Maji, HERACLIAE, AA. CONSS. 287.

13. Idem, AA. et CC. Catulae et Statiae.

Si a matre vestra superstiti aliquid ad vos pertinet, in dotem scienti vitrico vestro datum est: intelligitis nullam firmitatem juris dationem habere, si neque pollicitatio, neque stipulatio intercessit. — Dat. prid. kalend. Maji, HERACLIAE, AA. CONSS. 287.

14. Idem, AA. et CC. Basilissae.

Neque mater pro filia dotem dare cogitur, nisi ex magna et probabili causa, vel lege specialiter expressa: neque pater de bonis uxoris suae invite ullam dandi habet facultatem. — Dat. non. novemb. PHILIPPONO, AA. CONSS. 287.

15. Idem, AA. et CC. Ulpiano.

Cum citra fidem etiam instrumentorum datam dotem aliunde probanti, post divortium quondam uxoris tuae secundum bonam fidem restitui debere constet: amissis etiam instrumentis sine dubio cetera probationum indicia jure prodita non habentur irrita. — Dat. 7 kalend. August. SIRMII, AA. CONSS. 287.

16. Idem, AA. et CC. Emillio.

Ante divisionem soror tua intestato patri etiam ipsa succedens, pro indiviso portionem fundi communis in dotem dare non prohibetur. — Dat. non. Julii, SIRMII, CC. CONSS. 295.

17. Idem, AA. et CC. Sabino.

Res, quas usufructu sibi deducto socrus in dotem dedit, venundando auferre tibi non potest. — Dat. nonis Julii, SIRMII, CC. CONSS. 295.

18. Idem, AA. Menestrato.

Si socrus tua fundum deducto usufructu uxori tuo donavit, tibi que in dotem uxor quidem proprietatem, socrus autem usufructum dedit: uxore tua rebus humanis in matrimonio exempta, fundum apud te remansisse secundum placiti inter vos fidem, non ambigitur. Nam si acceptura certum quid annuum, filiae suae usufructum locavit: mortua conductrice, usufructus extingui minime potuit. — Dat. 14 kal. Jan. SIRMII, CC. CONSS. 295.

19. Idem, AA. et CC. Achilli.

Cum patrem pro filia dotem tibi dantem, si post mortem suam in matrimonio constituta rebus humanis eximatur, partem dimidiam dotis Amniae reddi, pactum proponas: post vero testamento facto, cum aliis etiam Amniam heredem scripsisse, nec Amniam quicquam ex stipulata petere velle sanxisse: si quidem hanc sibi reddi secundum fidem pacti stipulatam Amniam non probetur, ex alieno pacto non prorsus ei ulla

faci. — 17. Adde L. 5, supr. h. t. — 18. L. un. § 9, in fin. infr. de rei ux. act.; L. 51, D. soluto matrim.; L. 10, L. 42, D. de jure dot.; vide tamen L. 69, § 7, D. eod. — 19. L. 49, in fin. D. de furt. — 20. L. ult. infr. de servo pignori dat. manum.; adde L. 6, supr. de rei vindic. immo vide L. 54, D. h. t. — 21. Confer. L. 19, D. de ritu nupt. — 22. L. un. § 1, vers. et tamen infr. de rei ux. act. — 23. L. ult. supr. de probat. — 24. L. 1, supr. communi divid.; L. 5, supr. de communi rer. alien.; L. ult. infr. de litig. — 25. L. 11, D. de reg. jur.; L. 27, L. 28, infr. h. t. — 26. L. 25, infr. eod.; L. 1, infr. res inter alios acta; L. 38, § 17, D. de verb. oblig.

competit actio. Si vero ex ea verborum conceptione sibi Amnia quaesivit obligationem, ac tibi testatorem prospexisse probetur: contra eam ex stipulata post eventum conditionis petentem, quatenus accepit ex defuncti voluntate, quae fuit stipulata, exceptione (salva Falcidia) uti potest. — Dat. 15 kalend. februar. SIRMII, CC. CONSS. 295.

20. Idem, AA. et CC. Tiberio.

Pro oneribus matrimonii, mariti lucri fructus totius dotis esse, quos ipse cepit: vel si uxori capere dationis causa promisit, eum, in quantum locupletior facta est, posse agere manifestissimi juris est. — Dat. 8 kalend. Maji, SIRMII, CC. CONSS. 295.

21. Idem, AA. et CC. ad Geminium.

Si inter virum et uxorem pactum sit interpositum, ut si matrimonium intra quinquennium forte tempora quoquo modo esset dissolutum, species aestimate doti datae, pretis, quibus aestimate sunt, redderentur: manifestum est non pretia specierum dari, sed ipsas species debere restitui: cum in placitis specierum reddendarum idcirco pretiorum nomen videatur annexum, ne, si species aliqua deminuta fuisset aut perditam, alio pretio, quam quo taxata fuerat, reposeretur. — Dat. nonis August. AGRIPIINAE, CC. CONSS. 295.

22. Idem, AA. et CC. Libyanae.

Rem quam pater in dotem genero pro filia dedit, nec recepit, alienare non potest. — Dat. 5 kalend. decemb. iisdem CC. CONSS. 295.

23. Idem, AA. et CC. Diogeni.

Si praedium uxor tua dotalis venundavit: sponte necne contractum ratum habuerit, nihil interest: cum rei tibi quaesita dominium auferre nolenti minime poterit. — Dat. 8 kalend. octob. VIMINACII, CC. CONSS. 295.

24. Idem, AA. et CC. Aurelio et Lysimacho.

Si dotem marito libertate vestre dedistis, nec eam reddi soluto matrimonio vobis incontinenti pacto, vel stipulatione prospexistis: hanc, culpa uxoris dissolutum matrimonium penes maritum remansisse constitit: licet eam ingratam circa vos fuisse ostenderitis. — Dat. 6 kal. novemb. ANTIQCHIAE, CC. CONSS. 295.

25. Idem, AA. et CC. Eutyichiano.

Si mulier dotem a viro dari stipuletur, ut de ea testari possit: cum ordinationis testamenti cogitatio, mortis antecedens tempus significet, nec conditionem, sed causam contineat, intestata quoque muliere defuncta, stipulationem committi proficet. — Dat. 5 id. novemb. ANTIQCHIAE, CC. CONSS.

26. Idem, AA. et CC. Demostheni.

Si genero dotem dando pro filia pater communis eam reddi tibi extraneo constituto stipulatus est, nec sibi cessante voluntate, nec tibi prohibente jure, quaerere potuit [actionem]. — Dat. 6 kal. Jan. ipsis CC. et CONSS. 294.

27. Idem, AA. et CC. Pompejano.

Licet dos jure penes maritum remanserit: pro rebus tamen hereditariis successores, non maritus quondam solennibus pensationibus parere debent. — S. 6 kal. Januar. SIRMII, CC. CONSS. 294.

28. Imp. ZEXO A. Eliano P. P.

Mulier in minori aetate constituta, dotem marito consentiente generali, vel speciali curatore, recte dare et exigere potest: licet ipse tempore creationis fidejussorem in minorem quam dos est, quantitatem dicitur praestitisse. Hoc idem observatur, et si minor ante nuptias donationem consentiente (ut dictum est) curatore fecerit. — Dat. kal. Jan. BASILIO 2 et ARMATIO CONSS. 476.

29. Imp. JUSTINIANUS A. Mennae P. P.

Ubi adhuc matrimonio constituto maritus ad inopiam sit deductus, et mulier sibi prospicere velit, resque sibi suppositas pro dote, et ante nuptias donatione, resque extra dotem constitutas tenere, non tantum mariti res ei tenenti, et super his ad iudicium vocatae, exceptionis praesidium ad expellendum ab hypotheca secundum creditorem praestamus: sed etiam si ipsa contra debentatores rerum ad maritum suum pertinentium, super iisdem hypothecis aliquam actionem secundum legum distinctionem moveat, non obesse ei matrimonium adhuc

27. L. 21, § 1, D. de donat. inter vir. et ux. — 28. L. 50, § 1, D. d. t. — 29. L. 8, L. 10, supr. h. t. — 30. L. ult. D. de pact. dotal.; L. 50, D. soluto matrim. — 31. L. 1, infr. d. t. soluto matrim. — 32. Arg. L. 69, § 7, D. h. t. — 33. L. 17, supr.; L. 25, infr. eod.; L. 21, infr. de donat. — 34. pr. Inst. quib. alien.; L. unie. § 15, infr. de rei ux. act. — 35. L. 22, supr. h. t. — 36. L. 69, § 6, D. eod. — 37. L. 4, infr. de contrah. et committ. stipul. — 38. L. 19, supr. h. t.; L. 38, § 17, D. de verb. oblig.; L. 4, L. 7, infr. de pact. convent.; adde L. 45, D. soluto matrim. — 39. Adde L. 72, pr. D. h. t. — 40. L. 61, pr. D. eod. — 41. Jun-

constitutum sancimus, sed ita eam posse easdem res vindicare, vel a creditoribus posterioribus, vel ab aliis qui non potiora jura legibus habere noscuntur, ut potuisset si matrimonium eo modo dissolutum esset, quo dotis et ante nuptias donationis exactio ei competere poterat: ita tamen, ut eadem mulier nullam habeat licentiam eas res alienandi vivente marito, et matrimonio inter eos constituto: sed fructibus earum ad sustentationem, tam sui quam mariti, filiorumque, si quos habet, abutatur. Creditoribus scilicet mariti contra eum ejusque res, si quas postea forte adquisierit, integra sua jura habentibus, ipsis etiam marito et uxore post matrimonii dissolutionem super dote, et ante nuptias donatione pro dotalium instrumentorum tenore integro suo jure potituris. — Dat. 5 idus decemb. D. N. JUSTINIANO A. 2 CONSS. 538.

In AUTHENT. de aequal. dot., § illud, coll. 7, tit. 9, al. 8, Nqvell. 97, cap. 6.

Donationem quoque propter nuptias in hoc casu constante matrimonio vindicare potest.

30. Idem, A. Demostheni P. P.

In rebus dotalibus sive mobilibus, sive immobilibus, seu se moventibus, [si tamen extant,] sive aestimate, sive inaeestimate sint, mulierem in his vindicandis omnem habere post dissolutum matrimonium praerogativam [jubemus], et neminem creditorum mariti, qui anteriores sunt, posse sibi potiore causam in his, per hypothecam vindicare, cum eadem res et ab initio uxoris fuerint, et naturaliter in ejus permanserint dominio. Non enim, quod legum subtilitate transitus earum in patrimonium mariti videatur fieri, ideo rei veritas deleta vel confusa est. Volumus itaque eam in rem actionem in hujusmodi rebus quasi propriis habere, et hypothecariam omnibus anteriorem possidere: ut sive ex naturali jure ejusdem mulieris res esse intelligantur, sive secundum legum subtilitatem ad mariti substantiam pervenisse [videantur,] per utramque viam, sive in rem, sive hypothecariam, ei plenissime consulatur. Omnis autem temporalis exceptio, sive per usucapionem inducta, sive per decem, sive per viginti annorum curricula, [sive per triginta vel quadraginta annorum metas,] sive ex alio quocunque tempore majore, vel minore sit introducta: ea mulieribus ex eo [tempore] opponatur, ex quo possunt actiones movere, id est, opulentis quidem maritis constitutis, post dissolutum matrimonium: minus autem idoneis, ex quo hoc infortunium eis illatum esse claruerit: cum constante etiam matrimonio posse mulieres contra maritorum parum idoneorum bona hypothecas suas exercere, jam nostra lege humanitatis intuitu definitum sit: ficti divortii falsa dissimulatione in hujusmodi causa quam nostra lex amplexa est, stirpitus eruenda. Recitata septies in novo consistorio palatii Justiniani. — Dat. 5 kal. novemb. DECIO V. C. CONSS. 529.

31. Idem, A. Juliano P. P.

Cum quidam dotes pro mulieribus dabant, sive alii cognati, sive extranei: recte quidem eas mariti sine monumentorum observatione suscipiebant. Cum autem mulier redhibitionem casus stipulabatur, et hujusmodi fortuitus casus evenisset: ipsa mulier, utpote a se non facta donatione, propter hoc quod monumenta deerant, necessitatem habebat actiones in hujusmodi casu ad eum qui dotem dedit, per cessionem transferre, vel ipsas res reddere: et ita inveniebatur forsitan post prolixam matrimonii annorum curricula, et liberos forte editos infelix mulier in dotata. Sancimus itaque in [omnibus hujusmodi casibus] nullis monumentis rem indigere, sed in omni persona ratas esse hujusmodi donationes: et mulierem ipsam dotem suam habere, [cum fortuitus casus hoc lucrum ei addiderit] et firmiter hoc apud eam permanere: nisi ipse qui ab initio dotem dedit, sibi dari in hujusmodi casum stipulatus sit: tunc etenim cum neque ab initio suspicio aliqua liberorum concurrat, sed sibi omnem rem ille qui dotem dedit, pepigerit, hujusmodi tractatus habere locum non potest: atqui in aliis omnibus casibus in quibus ipse non est stipulatus, tristitia suae mulier hoc proprium habeat solatium per actionem dotes.

§ 1. Simili quoque modo si quis extraneorum, [id est, qui eum pro quo dat, non in potestate habeat] pro alio ante nuptias donationem nupturae mulieri dederit, et necessaria monumenta adhibuerit: cum excedat summam legitimam donatio, vel non minor materfamilias nuptura sit, non solum ad eam cui ante nuptias donatio datur, monumenta suam adhibeant firmitatem, sed etiam ad illum pro quo dedit: ut si lucrum ei

gatur L. ult. infr. de magistrat. conv. — 42. N. 97, c. 6. — 43. L. 50, in fin. infr. h. t.; L. 24, pr. D. soluto matr. — 44. L. 8, infr. de pact. conv. — 45. Immo vide L. 2, infr. qui potiores; N. 109, c. 1. — 46. L. 98, D. de verb. sign. — 47. L. 78, D. h. t.; L. 21, § 4, D. ad munici. pal. — 48. Immo vide L. 45, pr. D. de reg. jur. — 49. L. 24, pr. D. soluto matrim.; L. 29, supr. h. t.; fac. L. 7, § 4, in fin. infr. de praescr. 30 vel 40 annor. — 50. L. 17, supr. de donat. ante nupt. — 51. d. L. 17.

ex dotalibus pactis accesserit, hoc non cedat donatori, sed in suum lucrum hoc maritus convertat, firmumque, et irrevocabile habeat: nisi donator, et hoc [sibi] reddi hujusmodi casu fuerit stipulatus, ne et in præfata casu simile anteriori vitium oritur. Sin autem minor quantitas sit, vel ita res gesta sit, ut monumentorum ex omni parte nulla sit utilitas, tunc et donatio ad utramque personam valeat, et maritus causam lucretur: nisi et hic donator eam sibi stipulatus sit. — § 2. Præterea sancimus, si quis in dotem, vel prædialia, vel certum redditum, vel ædes, vel panes civiles sponderit, vel promiserit: si ex tempore matrimonii biennium transactum sit, illico redditum, vel pensionem, necnon panis civilis questum cum præstare, etiamsi non fuerint adhuc res principales traditæ: et si tota dos in auro sit, itidem post biennium usuras usque ad tertiam partem centesimæ præstari. Sin autem aliæ res præter immobiles, vel aurum fuerint in dotem datæ, sive in argento, sive in muliebribus ornamentis, sive in veste, sive in aliis quibuscunque, si quidem æstimatæ fuerint, simili modo post biennium, et eorum usuras ex tertia parte centesimæ currere: æstimatæ earum (quia et hoc aperte de clari oportet) ea intelligenda quæ pro singulis speciebus facta est, vel pro unoquoque genere dotalium specierum, id est, pro argento, vel ornamentis, vel veste, vel aliis speciebus, et non esse expectandam post singulas æstimatæ unam condonationem totius calculi: quod satis scrupulosum, et per nimiam subtilitatem periculosum est. Sin autem minime res mobiles fuerint æstimatæ, ea post biennium observari, quæ leges post litem contestatam pro omnibus hujusmodi rebus definiunt. Sin vero res permixtæ fuerint, et partim in auro, partim in aliis rebus mobilibus vel immobilibus, pro jam facta divisione omnia procedere: licentia minime deneganda marito, quando voluerit, dotem petere. Nec is qui debet, putet sibi licentiam esse, redditus vel pensiones, vel usuras, vel alias accessiones solventi, dotis solutionem protelare: sed sive ante biennium, sive postea voluerit: dotem pars mariti petere queat, et secundum leges eam exigere. — Dat. 12 kal. april. LAMPADIO ET ORESTE VV. CC. CONSS. 530.

TIT. XIII.

DE REI UXORIÆ ACTIONE IN EX STIPULATU ACTIONEM TRANSFUSA, ET DE NATURA DOTIBUS PRÆSTITA.

1. Imp. JUSTINIANUS A. ad populum urbis Constantinopolitanæ, et ad universos principales.

Rem in præsentem non minimam aggredimur, sed in omni pene corpore juris effusam, tam super rei uxoriæ actione, quam ex stipulatu: earum communionem, et differentias rescantes, et in unum tramitem ex stipulatu actionis totum rei uxoriæ jus quod dignum esse valere censemus, concludentes. *Rei uxoriæ* itaque actione subacta, sancimus, omnes dotes per ex stipulatu actionem exigant, sive scripta fuerit stipulatio, sive non: ut intelligatur re ipsa stipulatio esse subsequuta. Eodemque modo, et si inutiliter facta est stipulatio: adjuvari enim eam magis quam evanescere oportet. Si enim cum una in instrumento stipulatio valida invenitur, aliis etiam inutilibus suam noscitur præstare fortitudinem: quare non ex nostra lege hujusmodi stipulationibus robur accedat legitimum? Est enim consentaneum nobis qui censemus, ubi stipulatio supposita non est, intelligi eam fuisse adhibitam: et multo magis etiam inutilis est, validam eam effici. — § 1. Et ut plenius dotibus subveniantur: quemadmodum in administratione pupillarum⁴ rerum, et in aliis multis juris articulis tacitas hypothecas inesse accipimus: ita et in hujusmodi actione damus ex utroque latere hypothecam, sive ex parte mariti pro restitutione dotis, sive ex parte mulieris pro ipsa dote præstanda, vel rebus dotalibus evictis⁵: sive ipsæ principales personæ dotes dedecrit, vel promiserint, vel susceperint, sive aliæ pro his personæ: et dos sive adventitia sive profectitia sit, secundum veteris juris nominationem. Ita enim et imperitia hominum et rusticitas nihil eis poterit afferre præjudicii: cum nos illis ignorantibus et nescientibus in hoc casu nostram induxerimus providentiam. Sicut enim et stipulationes, et hypothecæ inesse⁶ dotibus intelligantur, et inutiles stipulationes emendantur: sic et in posterum causa invenietur valida et perfecta, quasi omnibus dotalibus instrumentis a prudentissimis viris confectis. Et nemo putet nos hoc sancire in his tantummodo dotibus quæ instrumentis receptæ sunt: nihil enim prohibet, et si sine⁷ scriptis dos, vel detur, vel promittatur,

Tr. XIII. — 1. § 29, Inst. de action. — 2. L. 12, § 1, infr. qui potiores. — 3. L. 6, supr. de dot. promiss. — 4. L. 20, infr. de admin. tut. — 5. L. 1, supr. de jure dot. — 6. In pr. tria: L. 55, L. 77, § 5, D. de legat. 2. — 7. L. 29, Inst. de act. — 8. L. 46, D. soluto matrim. — 9. L. 2, D. de iur. jur. — 10. L. 6, supr. de jure dot. — 11. L. 2, D. de iur. jur. — 12. L. 23, D. soluto matrim. — L. 5, L. 15,

vel suscipiatur: simili modo intelligi factam stipulationem et hypothecam ex utraque parte, quasi fuerit scripta. Et natura quidem ex stipulatu actionis hæc intelligatur: re uxoria in posterum cessante.

§ 2. Sed etsi non ignoramus ex stipulatu actionem stricto jure esse valentem, et non ex bona fide descendere: tamen quia novam naturam de dote stipulatio sibi invenit, accommodetur ei natura rei uxoriæ, et bonæ fidei⁸ beneficium: et omnes quidem eventus quos dos ex stipulatu habet, maneat pro sua natura exercens. Si quid autem optimum ex rei uxoriæ actione invenimus, hoc in præsentem specialiter ei addimus: ut sit et nova ista ex stipulatu, quam composuimus, et non propria tantum, sed etiam veteris actionis pulchritudine decorata. — § 3. Primum itaque quid naturale sit ex stipulatu actionis, exponatur: ita si quid ex actione rei uxoriæ supervenerit, addatur. Sciendum itaque est edictum prætoris, quod de alterutro introductum est, in ex stipulatu actione cessare: ita ut uxor et a marito relicta recipiat, et dotem consequatur: nisi specialiter⁹ pro dote ei maritus ea dereliquit: cum manifestissimum sit, testatorem qui non hoc addiderit, voluisse eam utramque consequi. — § 4. Maneat ex stipulatu actionis jus ad¹⁰ successores, et sine mora transmissionis incorruptum.

§ 5. Taceat in ea retentionum verboritas. Quid enim opus est inducere ob mores retentionem, alio auxilio ex constitutionibus introducto? vel ex qua causa ob res donatas retentio introducat, cum sit donatori facultas per actionem in rem directam, vel per utilem, vel per conditionem suo juri mederi? Sed nec retentio ob res amotas necessaria est, cum pateat omnibus maritis rerum amotarum iudicium. Sileat ob liberos retentio, cum ipse naturalis¹¹ stimulus parentes ad liberorum suorum educationem hortetur: ne varium genus culpæ mariti contra uxores excogitent, ut possint eadem retentione contra eas uti, cum et jam imperialibus constitutionibus statutum sit, si culpa mulieris dissolutum matrimonium fuerit quid fieri oporteat. Sed nec ob impensas in res dotalis factas retentio¹² nobis satis videtur esse idonea. Cum enim necessariæ¹³ quidem expensæ dotis minuunt quantitatem, utiles autem non aliter in rei uxoriæ actione detinebantur, nisi ex voluntate mulieris: non abs re est, si quidem mulieris voluntas intercedat, mandati¹⁴ actionem a nostra auctoritate marito contra uxorem indulgere: quatenus possit per hanc, quod utiliter impensum est, adservari: vel si non intercedat mulieris voluntas, utiliter tamen res gesta est, negotiorum gestorum adversus eam sufficere actionem. Quod si voluptariæ sint, licet (ex) voluntate ejus expensæ: deductio¹⁵ operis quod fecit, sine læsione tamen prioris speciei, marito relinquatur: ut sit omnium retentionum expeditus tractatus, et ex stipulatu actio merito secundum sui naturam nullam accipiat retentionem.

§ 6. Illo proculdubio in ex stipulatu actione servando, ut si decesserit mulier constante matrimonio, dos non in lucrum mariti cedat, nisi ex quibusdam pactionibus, sed ad mulieris heredes ex stipulatu actio secundum sui naturam transmittatur, sive expressa fuerit, sive ex hac lege inesse¹⁶ intelligatur. — § 7. Cum autem in exactione dotis ex stipulatu quidem actio naturaliter restitutionem dotis a parte mariti uxori illico, et in solidum fieri jubebat, rei uxoriæ autem annua, bima, trima die in his quæ pondere, numero, mensura consistunt, exactionem pollicebatur, et non in solidum, sed in quantum maritus facere potest, si non dolo malo suam deminuerit substantiam: in hac parte rudem figuram ex stipulatu damus actioni: ut si matrimonium fuerit dissolutum, nullo pacto adhibito; in tantum quidem maritus condemnatur¹⁷, in quantum facere potest: quia hoc æquissimum est, et reverentiæ debitum maritali, si non dolo malo versatus est: cautio videlicet ab eo exponenda, quod si ad meliorem fortunam pervenerit¹⁸, etiam quod minus persolvit, hoc restituere procuret. Exactio autem dotis celebretur non annua, bima, trima die, sed omnimodo intra¹⁹ annum in rebus mobilibus²¹, vel se moventibus, vel incorporalibus: cæteris videlicet rebus quæ solo continentur, illico restituendis: quod commune utriusque fuerat actionis. Sin autem supersederit res mobiles, vel se moventes vel incorporales post annale tempus restituere, vel cæteras res statim post dissolutum matrimonium: etiam usuras æstimationis omnium rerum quæ extra immobiles sint, usque ad tertiam partem centesimæ ex bona fide introducendas maritus præstet: fructibus videlicet immobilium rerum parti mulieris ex tempore dissoluti matrimonii præstandis: similique modo pensionibus, vel vecturis navium sive jumentorum, vel operis servorum, vel quæstui civilium annonarum, et aliis quæ sunt eis similia, parti mulieris restituendis.

D. de impensis: § 27, Inst. de act. — 13. d. l. 5, d. l. 15. — 14. L. 7, in fin. — L. 8, D. de impens. — 15. L. 9, D. de t. — 16. § 1, supr. l. 1. — 17. L. 15, D. soluto matrim. — 18. L. 25, D. de reg. jur. — 18. L. 17, D. de jure dot. — 19. Confer. L. 47, § 2, D. de ecul. — 20. L. 1, § 2, D. de dote præleg. — 21. L. 95, D. de verb. sign.

§ 8. Igitur et in sequenti capitulo sua ex stipulatu actio utatur natura: ut si mulier a marito fuerit heres instituta, et legis Falcidiæ ratio emerit, etiam dotis debitum liceat ei sicuti alia debita ex substantia mariti subtrahere, et sic quartam partem deducere. — § 9. Cumque ex stipulatu actio in his casibus quæ enumeravimus propriam naturam habeat: necessarium est in sequenti tractatu ea exponere quæ [vel] communia sunt utriusque actionis, vel quæ in solam ex stipulatu actionem colligi oportet: vel propria quidem rei uxoriæ actionis, exinde [autem] ex stipulatu actioni accommodanda: itaque partus²² dotalium ancillarum, id est quæ æstimatæ non sunt, vel quæ servi dotalis ex quacunque causa (nisi ex re mariti, vel operis suis) adquisierunt: ad mulierem pertinere utraque actio similiter voluit. Fetus²³ autem jumentorum, et omnia quæ fructuum nomine continentur, ad lucrum mariti pertinent pro tempore matrimonii, sive æstimatæ, sive non æstimatæ sint. Sed et novissimi anni²⁴ in quo matrimonium solvitur, fructus pro rata temporis portione utrique parti debere assignari, commune utriusque actionis est, in rebus scilicet non æstimatis. Æstimatarum²⁵ enim rerum maritus quasi emptor, et commodum²⁶ sentiat, et dispendium subeat, et periculum expectet. — § 10. Cautione videlicet defensionis in specie in qua dotem suæ uxoris, vel nurus, in familiæ eriscundæ iudicio præcipuum²⁷ filius defuncti detrahit, secundum propriam naturam ex stipulatu actionis coheredibus suis præstanda. — § 11. Videamus igitur, quali incremento ei de rei uxoriæ actione accedente, formari deest ex stipulatu actionem: cumque juris certi atque indubitati sit, si parens per virilem sexum ascendens, dote pro filia vel nepte præstita emancipaverit eam, vel ipse decederit, in rei uxoriæ actione dote omnimodo ad mulierem pertinere, etiam si fuerit exheredata: (quod non erat in ex stipulatu actione: ibi etenim velut alia actiones in omnes coheredes actio dividetur) æquissimum nobis visum est, et in ex stipulatu actione mulierem dotem suam præcipuum accipere, etsi emancipata vel exheredata sit, vel cum aliis heredibus scripta.

§ 12. Quo a nobis recepto, et alia multe species promptum accipient exitum: cum dos possit, et de officioso actionem excludere, (maxime si sufficit ad quartam) et in collationem ferri, si intestatus paterfamilias decederit, et testamentum factum, quando²⁸ hoc testator dixerit: quæ omnia ex stipulatu actio a rei uxoriæ actione accipit. — § 13. Accedit ei et alia species ab rei uxoriæ actione, si quando etenim extraneus dotem datur, nulla stipulatione, vel pacto pro restitutione ejus in suam personam facta, quisquis is fuerat, mulier habebat rei uxoriæ actionem: quod antea in ex stipulatu actione non erat. Stipulatione autem, vel pacto interposito, stipulator, vel is qui pacisceretur, habebat vel ex stipulatu, vel præscriptis verbis civilem actionem. In præsentem autem non sic esse volumus, sed si non specialiter²⁹ extraneus dotem dando in suam personam dotem stipulatus sit, vel pactum fecerit: tunc presumatur³⁰ mulierem ipsam stipulationem fecisse, ut ei dos ex hujusmodi casu accedat. Neque [enim] in hac specie volumus videri extraneum tacitam stipulationem fecisse: ne quod pro³¹ mulieribus introduximus, hoc adversus mulieres convertatur. Imo magis in hujusmodi dotibus quæ ab extraneis dantur, [vel promittuntur], ipsa mulier fecisse videatur tacitam stipulationem: nisi expressim [extraneus] sibi dotem reddi pactus fuerit, vel stipulatus: cum donasse magis mulieri, quam sibi aliquid jus servasse extraneus non stipulando videatur. *Extraneum* autem intelligimus omnem, citra parentem per virilem sexum ascendentem, et in potestate dotatam personam [non] habentem: parenti enim tacitam ex stipulatu actionem damus. — § 14. Et hoc ex rei uxoriæ actione simili modo ex stipulatu actioni accommodandum est: si quando etenim post dissolutum matrimonium dos a patre ejus petebatur: siquidem rei uxoriæ fuerat actio non poterat solus pater sine³² consensu filiae suæ agere: et si necdum actione mota ab hac luce fuerat substractus, et si lis contestata esset, ad filiam quasi propriam³³ patrimonium dos revertetur: quod non erat in ex stipulatu actione: ibi enim et solus actionem habebat, consensu filiae non expectato: et si decebat, ad suos heredes transmittetur: sed rei uxoriæ jus, et in ex stipulatu actionem transponere, satis humanum, satis piæ, satis utile matrimonii est.

In AUTHENT. de equal. dot., § quia vero jam, col. 7, tit. 9, al. 8, Novell. 97, cap. 5.

Sed quamvis dos potestatis sive pactionis jure ad partem redeat, non

22. L. 10, § 2; L. 69, in fin. D. de jure dot.; arg. L. 28, § 1, D. de usur. — 23. L. 10, § 3, D. de jure dot. — 24. L. 7, § 1; L. 15, D. soluto matrim. — 25. L. 1, D. de æstim. — L. 10, supr. de jure dot.; vide tamen L. 69, § 7, D. cod. — 26. L. 10, § 2; L. 1, D. d. t. — 27. L. 20, § 2; L. 1, supr. fam. erisc. — 28. L. 7, infr. de collat. — 29. l. 1, 51, pr. vers. sancimus, supr. de jure dot. — 30. Adde L. ult. supr. de dote promiss. — L. 9, in fin. infr. tit. prox.: L. 45, vers. plane. D. de jure dot. — 31. L. 6, supr. de iugiu. — 32. L. 2, § 2, D. soluto matrim. — L. 55, § 6, D. de solutio. — L. 1, infr. soluto matrim. — 33. L. 2, § 2; in fin. D. de minorib. — 34. Pr. Inst. quib. alienare: L. 1, infr. — L. 4, D. de fundo dotali: L. 16, D. de testam. militi: L. 77, § 5, D. de legat. 2; L. 22, D. de usurp. — 35. § 1, supr. lic. — 36. N. 61, c. 1, § 2.

tamen licet ei, filia denuo nubente, deminuere priorem dotis mensuram, nisi forte substantia sua decreverat aliqua fortuita clade: tunc enim amplius secundo marito in dotem præstare non cogitur, nisi quantum facultates ejus patiuntur.

§ 15. Et cum lex Julia³⁴ fundi dotalis italici alienationem prohibebat fieri a marito non consentiente muliere, hypothecam autem nec si mulier consentiebat: interrogati sumus, si oporteat hujusmodi sanctionem non super italicis tantummodo fundis, sed pro omnibus locum habere? Placet itaque nobis eandem observationem non tantum in italicis fundis, sed etiam in provincialibus extendi. Cum autem hypothecam³⁵ [ei] etiam ex hac lege donavimus, sufficiens habet remedium mulier, et si maritus fundum alienare voluerit. Sed et ne consensu mulieris hypotheca ejus minuatur, necessarium est, et in hac parte mulieribus subvenire: hoc tantummodo addito, ut fundum dotalem non solum hypothecæ titulo dare nec consentiente muliere maritus possit, sed nec alienare: ne fragilitate³⁶ naturæ suæ in repentinam deducatur inopiam. Licet enim Anastasiana³⁷ lex de consentientibus mulieribus vel suo juri renunciatis loquatur: tamen eam intelligi oportet in rebus mariti, vel dotis quidem æstimatis, in quibus dominium et periculum mariti est. In fundo autem non æstimato, qui et *dotalis* proprie nuncupatur, maneat jus intactum, ex lege quidem Julia imperfectum, ex nostra autem auctoritate plenum, atque in omnibus terris effusum, non tantum italicis, et sola hypotheca conclusum. — § 16. Illud etiam generaliter præsentem adde sanctioni necessarium esse duximus, ut si qua pacta intercesserint, vel pro restitutione dotis [vel] pro tempore³⁸, vel pro usuris, vel pro alia quacunque causa, quæ nec contra leges³⁹, nec contra constitutiones sunt, ea observentur⁴⁰. Sin autem repudium matrimonium fuerit dissolutum, omnia jura quæ ex Theodosiana⁴¹, vel nostra⁴² lege descendunt, immutata custodiantur. Similique modo ea quæ Anastasiana⁴³ lege pro his quæ *bona gratia*⁴⁴ separantur, enumerata sunt, firma illibatque permanent. Et generaliter quicquid sacratissimis constitutionibus, vel libris prudentium cautum est, quod non contrarium huic legi invenitur: et hoc in sua maneat firmitate, et ex stipulatu actioni aggregetur, licet in re uxoria tractatum est. Quæ omnia in his tantummodo dotibus locum habere censemus, quæ post hanc legem datæ fuerint, vel promissæ, vel etiam sine scriptis habitæ: instrumenta enim jam⁴⁵ confecta viribus carere non patimur, sed suum expectare eventum. — Dat. kal. novembr. LAMPADIO ET ORESTE CONSS. 530.

TIT. XIV.

DE PACTIS CONVENTIS TAM SUPER DOTE, QUAM SUPER DONATIONE ANTE NUPTIAS, ET PARAPHERNIS.

1. Impp. SEVERUS ET ANTONINUS AA. Nicæ.

Legem² quam dixisti, cum dotem pro alumna dares, servari oportet, nec obesse tibi debet, quod dici solet, ex pacto actionem non nasci³: tunc enim hoc dicimus, cum pactum nudum est: alioquin cum pecunia datur, et aliquid de reddenda ea convenit, utilis est conditio. — P. P. 7 kal. febr. ALBINO ET ÆMILIANO CONSS. 207.

2. Imp. ANTONINUS A. Theodotæ.

Fructus prædiorum in dotem datorum, si secundum pactum⁴ sumptibus tuis tuorumque servierunt, repeti non posse, ambigere non debes. — Dat. 11 kalend. april. ANTONINO A. 4 ET BALBINO CONSS. 214.

3. Imp. GORD. A. Torquate.

Quamvis pater tuus, cum te nupti collocaret, pactus sit, ut si maritus tuus superstibus filiis communibus in matrimonio decessisset, pars dotis liberorum⁵ nomine retineatur: ejusmodi [tamen] conventio, quominus actionem integræ dotis habeat⁶, proficere non potest. — Dat. 6 id. Jan. GORDIANO A. ET AVIOLA CONSS. 240.

4. Idem, A. Agatho.

Pactum dotalé, quo matrem convenisse cum patre tuo proponis, ut, si in matrimonio decessisset, tibi et fratribus tuis dos restitueretur: si stipulatio ex persona vestra, cum in potestate patris constituti non es

— 37. L. 21, supr. ad SC. Vellej: adde L. 11, supr. eod. — 38. § 7, vers. exactio, supr. lic. — 39. L. 6, supr.: L. 7, § 7, D. de pact. — 40. L. 1, infr. de pact. conventi. — 41. L. 8, infr. de repudiis. — 42. L. 15, infr. d. t. — 43. L. 9, infr. d. t. — 44. N. 98, c. 2. — 45. L. 7, supr. de legib.

Tit. XIV. — 1. L. 23, D. 4. — 2. L. 10, supr. de pact.; L. ult. supr. de rer. permut.; L. 1, § 16, supr. de rei uxoriæ act.; L. 18, D. de pact. dotali. — 3. L. 7, § 4, D. de pact. — 4. L. 4, in fin.; L. 12, § 1, D. de pact. dotali.; L. 21, in fin. D. de donat. inter vir. et uxor. — 5. L. 1, § 1, D. de dote præleg.; adde L. 50, D. de pact. dotali. — 6. L. 2, L. 16, D. d. t.; d. L. 1, D. de dote præleg.

setis minus legitima⁷ intercessit, defuncta ea in matrimonio, actionem⁸ vobis querere non potuit. [Sed] si obligatione verborum rite intercedente, dotis petitionem habere potuisti, maxime si adhuc vinculis potestatis patriæ non attingeris, petitionem exequi non prohiberis.— P. P. 5 idib. Jun. SABINO et VENUSTO CONSS. 241.

5. Imp. DIOCLETIANUS et MAXIM. AA. Claudio.

Hereditas extraneis testamento⁹ datur. Cum igitur adfirmes dotali instrumento pactum interpositum esse vice testamenti, [ut] post mortem mulieris bona ejus ad te pertinerent, quæ dotis¹⁰ titulo tibi non sunt obligata: intelligis [te actione] posse convenire heredes seu successores ejus, ut tibi restituantur, quæ nullo modo debentur.— P. P. non. febr. ipsi AA. et CONSS.

6. Idem, AA. et CC. Rufo.

Si convenit, ut in matrimonio uxore defuncta, dos penes maritum remaneret: profectiæ dotis repetitione hujusmodi pactum inhibuisse, explorati juris est: cum deteriorem causam dotis, in quem casum soli patri repetitio competit, pacto posse fieri, auctoritate juris sæpissime sit responsum.— Dat. 5 non. Maji, ipsi AA. CONSS.

7. Idem, AA. et CC. Phileto.

Pater pro filia dotem datam genero: ea prius in matrimonio defuncta, nepotibus pactis restitui: licet his actionem¹¹ querere non potuit, tamen utilis¹² eis ex æquitate accommodabitur actio.— Dat. 14 kal. Jan. Vicomedie, CC. CONSS. 294.

8. Imp. THEOD. et VALENT. AA. Hormisdæ P. P.

Hac lege decernimus, ut vir in his rebus quas extra dotem mulier habet, quas Græci parapherna¹³ dicunt, nullam¹⁴ uxore prohibente habeat communionem, nec aliquam ei necessitatem imponat: quamvis enim bonum erat mulierem, quæ se¹⁵ ipsam marito committit, res etiam ejusdem pari arbitrio gubernari, attamen quoniam conditores legum æquitatis convenit esse fautores, nullo modo (ut dictum est) muliere prohibente virum in paraphernis se volumus immiscere.— Dat. idib.

9. Imp. LEO¹⁶ et ANTHEMIUS AA. Nicostrato P. P.

Ex morte cujuscunque personæ, sive mariti, sive mulieris, eandem partem, non pecuniæ quantitatem, tam virum ex dote, quam mulierem ex ante nuptias donatione lucrari decernimus: veluti si maritus mille solidorum ante nuptias donationem confecerit, licebit mulieri et minoris et amplioris quantitatis dotem offerre, et marito similiter ante nuptias donationem. Hoc tamen observandum est, ut quantam partem mulier stipuletur sibi lucro cedere ex ante nuptias donatione, si priorem maritum mori contigerit, tantam et maritus ex dote partem, non pecuniæ quantitatem stipuletur sibi, si constante matrimonio prior mulier in fata collapsa fuerit, etsi pactum contra vetitum fuerit subsecutum, infirmum atque invalidum hoc esse, ut nulla ex eo procedere possit exactio, præcipimus. Eadem custodiri censemus, sive pater pro filio, sive mater, sive ipse ducturus uxorem sui juris constitutus, sive quilibet alius pro eo ante nuptias donationem nupturæ dederit, [seu promiserit.] Similique modo, sive pater pro filio, sive mater, sive ipsa pro se, sui juris videlicet constituta, sive quilibet alius pro ea uxorem ducturo dotem dederit, seu promiserit, quoniam et alio pro ea offerente dotem, ipsa eam pro se videtur offerre. Quod adeo verum est, ut [et] ipsa ab alio pro se oblatam dotem in lucrum suum repositat: nisi forte is¹⁷ qui eam obtulit, statim [id est, tempore oblationis seu promissionis] stipulatus vel pactus sit, ut sibi dos prædicta reddatur.— Dat. 15 sept. ANTHEMIO A. 2 CONSS. 468.

In AUTHENT. de equal. dot., § 1, col. 7, tit. 9, al. 8, Novell. 97, cap. 1.

Equalitas omnimodo servanda est in dote et in donatione antenuptiali: non tantum in lucris exinde proventuris, sed etiam in præstatione et constitutione utriusque. Augmentum quoque vel prorsus non fiat, vel ab utraque parte celebretur, pari scilicet quantitate: ne vel eo modo subvertatur æqualitas.

In AUTHENT. de non elig. secundo nubentes, § si, col. 1, tit. 2, Novell. 2, cap. ult.

Sed quæ nihil ex dote conscripta præstitit, nihil omnino viro mortuo percipiet ex donatione. Item quæ minus quam professa est, dedit: pro quantitate præstita et lucrum sentiat.

7. L. 35, § 17, D. de verb. oblig.— 8. L. 7, infr. h. t.— 9. L. 15, L. 30, supr. de pact. L. 6, D. de verb. oblig.— 10. L. 8, infr. h. t.— 11. L. 4, supr. cod.— 12. L. 45, D. de soluto matrim.— 13. L. 9, § 2, D. de jure dot.— 14. L. 11, infr. h. t.: L. 27, infr. de donat. inter vir. et ux.— 15. L. 2, infr. de fidejuss. dot.— 16. L. 20, vers. sin autem, supr. de donat. ante nupt.; N. 117 c. 6; N. 22 c. 20.— 17. L. un. § 13, supr. de rei uxor. act.— 18. L. 9,

10. Imp. JUSTINIANUS A. Mennæ P. P.

Lege Leonis¹⁸ divæ memoriæ, pacta lucrorum dotis et ante nuptias donationis paria esse sanciente, nec adjiciente quid fieri oporteat, si hoc minime observatum sit, nos omnia clara esse cupientes, præcipimus, disparibus eis factis, majorem lucri partem ad minorem deduci, ut eo modo uterque minorem partem lucretur.— Dat. 8 idus april. Constantinop. Decio V. C. CONSS. 529.

11. Idem, A. Joanni P. P.

Si mulier marito suo nomina (id est, feneratorias cautiones) quæ extra dotem sunt, dederit, ut loco paraphernorum apud maritum maneant, et hoc dotali instrumento fuerit adscriptum: utrumne habeat aliquas ex his actiones maritus, sive directas, sive utiles, an penes uxorem omnes remaneant, et in quem eventum dandæ sint marito actiones, quærebatur? Sancimus itaque, si quid tale evenerit, actiones quidem omnimodo apud uxorem manere, licentiam autem marito [dari] easdem actiones movere apud competentes judices, nulla ratihabitione¹⁹ ab eo exigenda: et usuras quidem eorum circa se et uxorem expendere: pecunias autem sortis, quas exegerit, servare mulieri, vel in causas [ad] quas ipsa²⁰ voluerit, distribuere: et si quidem in dotali instrumento hypothecæ [pro his] nominatim a marito scriptæ sint, his esse mulierem ad cautelam suam contentam. Sin autem minime hoc scriptum inveniatur: ex præsentibus nostris lege habeat hypothecam²¹ contra res mariti, ex quo pecunias ille exegit. Ante enim habeat mulier ipsa facultatem, si voluerit, per maritum, sive per alias personas easdem movere actiones, et suas pecunias [percipere,] et ipsas cautiones a marito recipere, securitate ei competente faciendâ. Dum autem apud maritum remanent eadem cautiones: et dolum et diligentiam²² maritus circa eas præstare debet, qualem et circa suas res habere invenitur: ne ex ejus malignitate, vel desidia aliqua mulieri accedat jactura. Quod si evenerit, ipse eandem de proprio resarcire compellitur.— Dat. kal. novemb. LAMPADIO et ORESTE VV. CC. CONSS. 550.

TIT. XV.

DE DOTE CAUTA NON NUMERATA¹.

1. Imp. SEVERUS et ANTONINUS AA. et CC. Dionysia.

Dotem numeratio, non scriptura dotalis instrumenti facit: et ideo non ignoras, ita demum te ad petitionem dotis admitti posse, si dotem a te re² ipsa datam probatura es.— Dat. 15 kal. Augusti, CHILOXE et LIBOXE CONSS. 205.

2. Imp. ALEXAND. A. Papinianæ.

Quod de suo maritus constante³ matrimonio donandi animo in dotem adscriptis: si eandem donationem legitime confectam non revocavit, qui incrementum doti dedit, et durante matrimonio mortem⁴ obiit: ab heredibus mariti, quatenus liberalitas interposita munita est, peti potest.— P. P. non. decemb. ALEXANDRO A. 5 et DIONE CONSS. 250.

3. Imp. JUSTINIANUS A. Mennæ P. P.

In dotibus quas datas esse dotalibus instrumentis conscribi moris⁵ est, cum adhuc nulla datio, sed pollicitatio tantum subsecuta sit, liceat non numeratæ pecuniæ exceptionem opponere, non solum marito contra uxorem, vel ejus heredes, morte mulieris vel repudio dissoluti matrimonio, sed etiam heredibus mariti cujus morte dissolutum est matrimonium: socero etiam, vel ejus heredibus, si cum filio suo dotem suscepisse dotalibus instrumentis scriptum sit: omnique personæ quam dotem suscepisse una cum marito conscribitur, et ejus similiter heredibus, ita tamen, ut intra annum tantum continuum a morte mariti, vel mulieris, vel missione repudii computandum, ea licentia detur.— Dat. kal. Jul. DN. JUSTINIANO A. 2 CONSS. 528.

In AUTHENT. de temp. non solut. pec. super dote, § generaliter, col. 8, tit. 1, al. col. 7, tit. 10, Novell. 100, cap. 2.

Quod locum habet, si intra biennium solvatur matrimonium: si autem ultra biennium usque ad decimum annum extendatur: et ipsi marito et heredi ejus intra tres menses querela permittitur. Sed si decennium transcurrerit, omnino querela denegatur, permessa restitutione in integrum præfinita: et specialiter si minor ætas interveniat.

supr. h. t.— 19. Fidei tamen L. 21, supr. de procur.— 20. L. 8, supr. h. t.— 21. L. 29, supr. de jure dot.— 22. L. 17, pr. D. d. l.— 23. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 24. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 25. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 26. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 27. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 28. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 29. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 30. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 31. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 32. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 33. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 34. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 35. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 36. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 37. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 38. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 39. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 40. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 41. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 42. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 43. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 44. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 45. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 46. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 47. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 48. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 49. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 50. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 51. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 52. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 53. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 54. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 55. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 56. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 57. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 58. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 59. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 60. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 61. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 62. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 63. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 64. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 65. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 66. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 67. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 68. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 69. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 70. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 71. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 72. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 73. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 74. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 75. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 76. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 77. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 78. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 79. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 80. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 81. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 82. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 83. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 84. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 85. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 86. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 87. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 88. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 89. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 90. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 91. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 92. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 93. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 94. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 95. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 96. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 97. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 98. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 99. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 100. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 101. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 102. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 103. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 104. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 105. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 106. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 107. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 108. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 109. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 110. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 111. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 112. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 113. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 114. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 115. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 116. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 117. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 118. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 119. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 120. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 121. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 122. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 123. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 124. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 125. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 126. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 127. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 128. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 129. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 130. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 131. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 132. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 133. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 134. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 135. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 136. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 137. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 138. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 139. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 140. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 141. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 142. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 143. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 144. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 145. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 146. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 147. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 148. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 149. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 150. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 151. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 152. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 153. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 154. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 155. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 156. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 157. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 158. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 159. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 160. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 161. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 162. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 163. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 164. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 165. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 166. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 167. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 168. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 169. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 170. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 171. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 172. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 173. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 174. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 175. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 176. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 177. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 178. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 179. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 180. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 181. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 182. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 183. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 184. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 185. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 186. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 187. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 188. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 189. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 190. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 191. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 192. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 193. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 194. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 195. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 196. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 197. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 198. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 199. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 200. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 201. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 202. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 203. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 204. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 205. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 206. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 207. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 208. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 209. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 210. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 211. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 212. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 213. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 214. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 215. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 216. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 217. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 218. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 219. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 220. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 221. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 222. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 223. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 224. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 225. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 226. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 227. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 228. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 229. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 230. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 231. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 232. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 233. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 234. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 235. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 236. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 237. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 238. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 239. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 240. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 241. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 242. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 243. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 244. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 245. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 246. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 247. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 248. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 249. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 250. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 251. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 252. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 253. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 254. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 255. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 256. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 257. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 258. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 259. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 260. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 261. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 262. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 263. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 264. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 265. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 266. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 267. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 268. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 269. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 270. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 271. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 272. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 273. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 274. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 275. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 276. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 277. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 278. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 279. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 280. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 281. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 282. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 283. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 284. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 285. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 286. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 287. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 288. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 289. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 290. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 291. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 292. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 293. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 294. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 295. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 296. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 297. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 298. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 299. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 300. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 301. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 302. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 303. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 304. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 305. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 306. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 307. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 308. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 309. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 310. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 311. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 312. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 313. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 314. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 315. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 316. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 317. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 318. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 319. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 320. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 321. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 322. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 323. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 324. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 325. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 326. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 327. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 328. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 329. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 330. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 331. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 332. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 333. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 334. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 335. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 336. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 337. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 338. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 339. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 340. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 341. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 342. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 343. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 344. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 345. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 346. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 347. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 348. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 349. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 350. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 351. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 352. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 353. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 354. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 355. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 356. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 357. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 358. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 359. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 360. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 361. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 362. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 363. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 364. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 365. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 366. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 367. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 368. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 369. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 370. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 371. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 372. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 373. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 374. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 375. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 376. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 377. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 378. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 379. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 380. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 381. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 382. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 383. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 384. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 385. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 386. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 387. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 388. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 389. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 390. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 391. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 392. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 393. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 394. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 395. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 396. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 397. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 398. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 399. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 400. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 401. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 402. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 403. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 404. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 405. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 406. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 407. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 408. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 409. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 410. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 411. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 412. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 413. L. 1, § 1, D. de jure dot.— 414. L. 1, § 1, D. de jure dot